

İBB BİLİM KURULU'NDAN SALGIN YÖNETİMİ ÖNERİLERİ

İBB Bilim Kurulu, sokağa çıkma yasağı kararının ardından özellikle İstanbul'da yaşanan sosyal mesafe ihlalleri üzerine, salgınla bilimsel olarak mücadele yönetimini hatırlatan bir açıklama yaptı. Cuma günü sokağa çıkma yasağı açıklamasının salgın kontrolü açısından birtakım sorunları görünür hale getirdiğini belirten Kurul, şu önerlerde bulundu: "Hasta olanların tanısının konması, onların izole edilmesi, temaslıların taranması ve yakınması olan herkese test uygulanabilmesi sağlanmalı, hastane tedavisi gerekmeyen hastaların izolasyonuna ağırlık verilmelidir. Toplumsal hareketliliğin kısıtlanması durumunda düzenli geliri olmayanların, günlük kazanabilenlerin, yoksulların mağdur olmamasını sağlayacak düzenlemeler getirilmelidir. Salgının yönetilmesi kurumlar arası işbirliğini zorunlu kılar. İletişim salgın yönetimi ve toplumsal kaygının azaltılmasında anahtar rol oynar."

İBB Bilim Kurulu, İçişleri Bakanlığı tarafından 10 Nisan Cuma günü 30 büyükşehir ve Zonguldak illerinde iki günlük süre ile sokağa çıkmanın yasaklanmasının, salgın kontrolü açısından birtakım sorunları görünür hale getirdiğine dikkat çekti. Sokağa çıkma yasağının, yasağın başlayacağı saat olan gece 24:00'ten iki saat öncesinde medya aracılığıyla halka duyurulması üzerine, pek çok vatandaşın market, fırın gibi yerlere yönelmesine, bu sırada fiziksel mesafeyi korumanın mümkün olamayacağı kalabalıkların oluştuğu gözlemlendiği belirtildi.

İBB Bilim Kurulu, yasağın ilan edildiği illerdeki belediye yöneticilerinin bilgilendirilmemesinin, belediyeler tarafından sunulan hizmetlerin yeni duruma uyumlaştırılmasına olanak vermediğini belirtti. Kurul'un "salgın yönetimi ve iletişimine dair değerlendirme ve önerileri"ni paylaştığı açıklamanın devamı şöyle:

ALINAN KARARLAR BİLİMSEL BİR TEMELE OTURMALIDIR

"Salgın süreçlerinde alınan kararların bilimsel bir temeli olmalıdır. Virüsün enfekte kişilerden yayıldığı, sağlamları koruyacak bir aşı ya da ilacın olmadığı bilgisi, salgının kontrolü için temel stratejiyi "temasın kesilmesi" üzerine yoğunlaştırmıştır. Bu kontrol stratejisinin uygulamadaki karşılığı, çok sayıda test yaparak enfekte kişilerin saptanması, enfekte olduğu bilinen veya şüpheli olanların

sağlamlardan ayrılması (izolasyon) ve toplumun geri kalanları için de temasın olabildiğince azaltıldığı düzenlemeler yapılmasıdır. Bazı ülkelerde örneğini gördüğümüz sokağa çıkmanın kısıtlanmasının temel hedefi, toplumda temasın azaltılması ve etkenin dolaşımının önlenmesidir ve bunun için uygulanan süreler etkenin kuluçka süresi, hastalık süresi, yayılma hızı gibi epidemiyolojik özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir. Geçtiğimiz cuma günü itibariyle uygulanan iki günlük sokağa çıkma yasağının, hastalığın kontrol stratejisinde bir yeri olmadığı gibi bilimsel bir temeli de bulunmamaktadır. Üstelik uygulanma biçimi nedeniyle kişiler arasında fiziki mesafenin ortadan kalkmasına ve salgının yayılım hızının olası artışına yol açmıştır. Salgın hastalık gibi bireylerin yüksek kaygı duyduğu bir olayda, panik oluşturabilecek sokağa çıkma yasağı dikkatle ve belirli bir hazırlık süresi bırakılarak ilan edilmeliydi. Geldiğimiz aşamada, salgın hızını yitirene kadar toplum hareketliliğinin etkili biçimde kısıtlanması sürdürülmelidir. Hasta olanların tanısının konması, onların izole edilmesi, temaslıların taranması ve yakınması olan herkese test uygulanabilmesi sağlanmalı, hastane tedavisi gerekmeyen hastaların izolasyonuna ağırlık verilmelidir. Toplumsal hareketliliğin kısıtlanması durumunda düzenli geliri olmayanların, günlük kazanabilenlerin, yoksulların mağdur olmamasını sağlayacak düzenlemeler getirilmelidir.

SALGININ YÖNETİLMESİ KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİNİ ZORUNLU KILAR

Türkiye'deki COVID-19 olgularının yarısından fazlasının bulunduğu İstanbul ili, çoğu Avrupa ülkesinden daha fazla bir nüfusa sahiptir. Bu durum İstanbul'da salgın yönetimi süreçlerinde olabildiğince az hata yapılması gerektiği gerçeğini göstermektedir.

Salgın yönetimi, salgına neden olan bulaşıcı hastalığın kontrol altına alınmasını ve bu yolla toplumun sağlığını korumayı hedefleyen, merkezinde mikrobiyoloji ve epidemiyoloji bilimlerinin bilgisini kullanan, bunun yanında yönetim biliminin uygulanmasını gerektiren, aynı zamanda da toplumun sosyolojik ve kültürel özelliklerini dikkate alarak yürütülen bir süreçtir.

Salgınlar, rutin hizmetlerde kullanılan daha fazla insan gücü ve finansal kaynak gerektiren durumlardır. Bu yönüyle afetlere benzeyen salgınlar, başta Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve diğer tüm kamu kurumları olmak üzere sivil toplum örgütleri dahil tüm kurumların işbirliğini zorunlu kılar. Olağandışı durumlarda kurumlar arası işbirliği, her kurumun sahip olduğu olanakları ve rolleri doğrultusunda yapılacak çalışmalardan en üst düzey verimin elde edilmesini mümkün hale getirecektir.

İşbirliğinin tarafları, başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere salgınla mücadelenin tüm unsurlarını kapsamalıdır. Yaşanan bu yıkıcı salgın karşısında sözü edilen işbirliği, gerçek ve güçlü bir işbirliği olmak durumundadır. İstanbul başta olmak üzere tüm illerde salgın ile ilgili tüm süreçlere belediyelerin katılımının sağlanması, karar alma süreçlerine katılımı ve olanaklarını seferber etmesinin sağlanması salgın kontrolü açısından elzemdir.

İLETİŞİM, SALGIN YÖNETİMİ VE TOPLUMSAL KAYGININ AZALTILMASINDA ANAHTAR ROL OYNAR

Salgın yönetiminde işbirliği kadar önemli bir kavram da iletişimdir. Dünya Sağlık Örgütü'nün de belirttiği gibi salgın iletişimi salgın yönetimi planının bir parçası olmalıdır.

Salgın iletişimi, toplumun risklerle ilgili doğru bilgilendirilmesi, riskin daha hafif ya da abartılı bir biçimde sunulmaması, şeffaf ve güvenilir bilgilendirmeleri kapsamaktadır.

Mesajlar basit ve kısa olmalıdır, çünkü kişiler bilginin tamamını hatırlamakta güçlük çekerler, yanlış anlama ve doğru olmayan bilgiyi doğru kabul etme eğiliminde olurlar ve bireyler eski alışkanlıklarını devam etme eğiliminde olur ve Kendi inanç değerlerine uygun bilgiyi kabul etme eğilimindedir.

Salgın esnasında hızlı bilgiye ulaşmak önemlidir. Ancak bilgi eksikliğinde veya kısmi bilgi esnasında spekülasyon mesajlara inanma eğilimi artar. Bu genellikle söylentilerle ve dedikodu nitelikli bilginin yayılması ile sonuçlanır. Bu nedenlerle bilginin şeffaf olmalıdır.

Diğer bir önemli nokta “belirsizlik”tir. Belirsizlik bireyleri kaygılandırır ve gerçekçi olmayan kararlara yönlendirir. Yöneticilerin belirsizliği artıran karar vermemeleri gerekir. Sokağa çıkma yasağını son 2 saate açıklama bu belirsizliği artırmıştır.

Salgın sürecinde kaygımızın artışında belirsizliğin etkisi büyüktür. Belirsizliğe tahammül edebilmeyi artıracak durumlar yöneticilerin planlı ve programlı bir şekilde yasak ve kuralları toplumla paylaşmalarıdır. Ani, hızlı ve birden bire ortaya çıkan kararlar belirsizlik ile beraber kontrol kaybı oluşturduğundan bireyler kaygı ile baş etmek adına kontrolü eline almaya çalışarak kendisi ve toplum için riskli davranışlar sergileyebilmektedir.

Salgın iletişimde diğer bir önemli nokta, bilgilendirmelerin süreci yöneten kişiler tarafından yapılmasıdır. Türkiye’de salgını yöneten kurum olan Sağlık Bakanlığı’ndan yapılan düzenli açıklamalar, toplumla iletişimin olumlu bir örneğidir ancak yine de geliştirilmesi gereken yönleri vardır.

Yaşanan COVID-19 pandemisinin, toplum üzerindeki etkilerinin diğer pek çok salgından daha fazla olduğu gerçektir. Toplumda ortaya çıkan kaygının tek nedeni hastalık bulaşma tehdidi değildir, kaygının ekonomik ve sosyal boyutları da söz konusudur. Tüm bu tablo göz önünde bulundurularak, kişilerin açıklanan kararların etkisi ve gerçekliği konusunda şüphe duymadığı, toplumda güven oluşturacak, şeffaf, bir süreç yürütülmelidir.”

KAYNAKLAR

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (UNCHR) “Handbook for Emergencies” 2nd Edition.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) “Outbreak Communication: Best practices for communication with the public during an outbreak” 2014.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) “WHO Outbreak Communication Guidelines” 2005

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Managing Epidemics. S.32

Hastalık Kontrol Merkezi (CDC) “Outbreak Communication” İçinde: CDC Field Epidemiology Manual <https://www.cdc.gov/eis/field-epi-manual/chapters/Communicating-Investigation.html>

Huremović, Damir. “Psychiatry of Pandemics A Mental Health Response to Infection Outbreak” Editor 2019

Taylor, Steven “The Psychology of Pandemics” 2019

The IASC’s Reference Group on Mental Health and Psychosocial Support. “Interim Briefing Note Addressing Mental Health and Psychosocial Aspects of COVID-19 Outbreak” 17 March

2020<https://interagencystandingcommittee.org/iasc-reference-group-mental-health-and-psychosocial-support-emergency-settings/interim-briefing>

Ursano, Robert J., Fullerton, Carol S. (Editörler) "Textbook of Disaster Psychiatry" 2007